

31 maart 2026

10 punten bij Kamerbrief Landbouw, Natuur en Stikstof (27 maart 2026)

POV plaatst tien aandachtspunten bij de Kamerbrief Samenhangende aanpak Landbouw, Natuur en Stikstof, die landbouwminister Jami van Essen op 27 maart 2026 naar de Tweede Kamer stuurde. Het kabinet heeft haast en wil voor de zomer zijn concrete plannen klaar hebben. De Kamerbrief biedt aanknopingspunten voor verdere uitwerking. Echter, wij maken ons zorgen over enkele uitgangspunten en het narratief dat blijft voortbestaan. Onze aandachtspunten staan hieronder.

1. Afroaming varkensrechten NO GO

Het kabinet wil toe naar emissiereductiedoelen voor ammoniak en broeikasgassen per deelsector. De maatregelen gericht op generieke emissiereductie moeten voor de zomer klaar zijn. Afroaming wordt als instrument genoemd, ook voor de varkenshouderij. Voor de varkenshouderij is dit een NO GO. Varkenshouders hebben al veel ammoniak gereduceerd. Bovendien blijft de sector door forse krimp onder haar P- en N-plafonds. Afwenteling vanuit andere sectoren kan en mag niet aan de orde zijn.

2. Wetswijzigingen hard nodig

In de Kamerbrief is weinig aandacht voor de wetswijzigingen die nodig zijn om Nederland van het stikstofslot te halen. De enige eerlijke weg naar legalisatie van PAS-melders is een generaal pardon. De basis van het huidige natuurbeleid is ondeugdelijk. Dit geldt voor modellen, aannames en narratief. Wat nodig is: wetswijziging met KDW uit de wet; invoeren rekenkundige ondergrens; loskoppelen van emissies / deposities en vergunningverlening; heldere en realistische doelen. Gelijktijdig werken ondernemers door aan emissiereductie. Door falend overheidsbeleid staat elke ontwikkeling stil, dus ook de emissiereductie.

3. Herijking van natuur onderbelicht

In de Kamerbrief is geen aandacht voor de daadwerkelijk monitoring van de natuur en de positie van NDA's daarin. De natuur verandert en daar horen praktische, meetbare en haalbare doelen bij. Dit punt blijft stelselmatig onderbelicht.

4. Emissiereductie en natuurherstel loskoppelen

In de brief wordt wederom het verband gelegd tussen emissiereductie en natuurherstel. Wij vragen ons af waarom dit narratief zo hardnekkig is. Het is inmiddels wel duidelijk dat dit verband niet aantoonbaar is, zeker niet over langere afstanden. Individuele boeren kunnen niet verantwoordelijk worden gemaakt voor natuurherstel.

5. Regie op natuur en stikstofbeleid hard nodig

Door achterwege blijven van werkbaar beleid vanuit Den Haag, zijn Provincies hun eigen gang gegaan. Daardoor ligt er nu een willekeur aan provinciale plannen, met in sommige regio's vergaande consequenties voor de veehouderij. Het Rijk moet de regie terugnemen en Provincies een halt toeroepen. Er ligt momenteel een groot ongelijk speelveld, waarbij het perspectief voor boeren nog altijd uitblijft.

6. Monitoringssystematiek richting doelbereik is niet op orde

Er wordt in de brief gesproken over aansluiten bij de bestaande monitoringssystematiek. Deze is echter niet op orde! De referentie is niet helder en de verwerking van actuele informatie is een black box. Ook Provincies hebben de cijfers niet op orde. We vragen hier al langer aandacht voor.

7. Integrale aanpak: JA! Maar Hoe?

Positief is dat eindelijk wordt benoemd dat een integrale aanpak nodig is. Voor de varkenshouderij gaat het daarbij vooral om integraal beleid voor stikstof, klimaat en dierwaardigheid. De Kamerbrief beschrijft niet hoe dit gerealiseerd gaat worden. Daarnaast wordt niet erkend dat het onmogelijk is op alle onderdelen een 10 te scoren. Door de hyperfocus op losse thema's worden nu slechte keuzes gemaakt: dierenwelzijn versus milieu, ammoniakreductie versus geur, etc. De integrale aanpak vraagt snel verdere uitwerking en de juiste expertise.

8. Doelsturing zoals deze is bedoeld

Doelsturing is het afgelopen jaar een containerbegrip geworden. Niet iedereen bedoelt met deze term hetzelfde. Doelsturing was ooit bedoeld om ondernemers heldere doelen te bieden en ruimte te geven voor vakmanschap en ondernemerschap. Doelsturing bestaat wat ons betreft uit drie pijlers:

1. Een robuust forfaitair systeem (RAV / nieuwe NEN-systematiek)
2. Mineralenbalans
3. Sensoren en meten

Ook combinaties van bovenstaande drie pijlers zijn mogelijk, zoals een mineralenbalans met periodiek metingen. Het is aan een ondernemer daar de best passende keuzes in te maken, op basis van de ligging van het bedrijf, de keten waarbinnen geleverd wordt en de bedrijfsmogelijkheden.

Doelsturing koppelen aan bedrijfsplafonds of bedrijfsnormen is wat ons betreft niet aan de orde. Het is niet rechtvaardig om individuele boeren verantwoordelijk te maken voor natuurherstel. Doelen moeten sectorbreed zijn, met daarbinnen ruimte voor bedrijven. Daarnaast kunnen gebiedsgerichte doelen worden gesteld, afhankelijk van de kwetsbaarheid van gebieden. Het beleid moet passend en faciliterend zijn.

9. Goede locaties behouden

Wij vragen al langer aandacht voor het behoud van goede locaties. Door de sanering verdwijnen ook mooie duurzame locaties en daardoor wordt ontwikkelperspectief voor de sector ontnomen. Om te kunnen innoveren en verplaatsen zijn goede locaties nodig. Er is een publiek-private makelaarsfunctie nodig om goede locaties te behouden.

10. Kennis ontbreekt

Het stikstofdossier is een ingewikkeld dossier. Kennis lijkt te ontbreken in Den Haag. Wij roepen dan ook met klem op een goed expertteam samen te stellen met deskundigen uit het brede speelveld. Om onterechte beeldvorming te voorkomen. Nu worden bijvoorbeeld extensieve vormen van landbouw als emissiearm gezien, terwijl juist hightech gesloten systemen de meest efficiënte en emissiearme manieren van landbouw zijn. Dit is maar een voorbeeld, er zijn veel meer lacunes in kennis te benoemen. Enkel varen op het ambtenarenapparaat en een smalle kennisbasis van wetenschap, leidt tot een modellenwerkelijkheid en onwerkbare beleidskeuzes. Dit is desastreus voor de voedselzekerheid en -veiligheid, dit biedt geen oplossing voor herstel en behoud van natuur.

Tot slot: vage teksten met onduidelijke achterliggende boodschap

In de brief komen vage passages voor, waarvan onduidelijk is wat de achterliggende boodschap is. Dit schept onduidelijkheid en argwaan. Als voorbeeld: ‘We houden rekening met de bredere maatschappelijk context en de impact op het landelijk gebied en op de robuustheid van de landbouwsector en bijbehorende ketens. Een maatschappelijk vitaal landelijk gebied en perspectief voor de landbouw staan centraal. Waar nodig plegen we hiervoor aanvullende inzet.’